

Kai Saks
kai.saks@ut.ee

Teie 04.09.2017

Meie .03.2018 nr 1-6/18-41/1

Vastus kollektiivsele pöördumisele
„Hoolduskindlustuse loomine“

Lugupeetud pöördumise esitaja

Täname pöördumise eest. Riigikogu juhatus võttis veebikeskkonna rahvaalgatus.ee kaudu 2017. aasta 04. septembril algatatud kollektiivse pöördumise menetlusse 2017. aasta 12. septembril ja suunas selle pöördumise menetlemiseks sotsiaalkomisjonile.

Sotsiaalkomisjon arutas pöördumist oma 2017. aasta 12. oktoobri ja 18. detsembri ning 2018. aasta 09. jaanuari, 06. ja 13. veebruari istungitel.

Komisjoni 12. oktoobri istungil osalesid pöördumise esindaja geriaatria dotsent Kai Saks, Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna juhataja Häli Tarum ja sotsiaalkindlustuse osakonna juhataja Katre Pall, Eesti Haigekassa tervishoiu- ja kommunikatsiooniosakonna juhataja Katrin Romanenkov, Rahandusministeeriumi fiskaalpoliitika osakonna juhtivanalüütik Risto Kaarna ja kindlustuspoliitika osakonna juhataja Siiri Tõniste, Kindlustusseltside Liidu esindajad Caterina Lepvalts (ERGO Kindlustus) ja Raili Reial (SEB Elukindlustus), hoolduskoormuse vähendamise rakkerühma esindaja Rauno Mäekivi, Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsiooni esindaja Jaanika Luus, MTÜ Eesti Omastehooldus esindajad Helle Lepik ja Ivar Paimre ja Eesti Koostöö Kogu esindaja Liisi Uder. Pöördumise esindajad tutvustasid hoolduskindlustuse loomise ideed.

Sotsiaalministeeriumi esindajad selgitasid praegu toimivat süsteemi, mille kohaselt on hetkel eakate hooldus kohalikele omavalitsustele pandud ülesanne ning kohalik omavalitsus hindab, milline on vajadus hoolekande järele ja milline on meede, mis inimest kõige paremini aitab. Kuna kohalikel omavalitsustel on kaalutusõigus, siis on tegemist hoolekandega, mitte kindlustusega.

Kindlustuskeemis on inimesel subjektiivne õigus saada teenust, toetust või kombinatsiooni nendest. Hoolduskindlustuse loomiseks peab väga täpselt teadma, millised on kriteeriumid, mille alusel kindlustust pakutakse, peab toimuma hindamine ning teenus peab olema olemas ja kirjeldatud. Peavad olema kriteeriumid, milline on inimeste omaosalus ja milline riigipoolne rahastus. Ministeerium osutas, et kindlustus ei tähenda automaatselt teenuse kättesaadavuse paranemist, kuna teenust ei pruugi siiski olla või teenusel võivad olla järjekorrad.

Komisjoni istungil 18.12.2017 tutvustas hoolduskoormuse vähendamise rakkerühm oma töö tulemusi. Rakkerühm tegutses 2015. aasta novembrist kuni 2017. aasta novembrini. Nende kahe aasta jooksul valmisid lisaks poliitikasuunistele Eesti pikaajalise hoolduse süsteemi tõhustamiseks ja pereliikmete hoolduskoormuse vähendamiseks ka Maailmapanga uuring „Hoolduskoormuse vähendamine Eestis“, aruanne vabatahtlike ja kogukonna rollist pikaajalises hoolduses ning ülalpidamiskohustuse õiguselguse analüüs ja juhendmaterjal kohalikele omavalitsustele.

Tuginedes tehtud uuringule ei toeta Maailmapank Eestis kohustusliku hoolduskindlustuse kehtestamist ja soovib pikaajalise hoolduse vajadused katta üldisest maksutulust. Uuring osutab, et OECD riikides kasutatakse erinevaid meetodeid pikaajalise hoolduse kulude katmiseks, kusjuures valdavalt on tegemist segaskeemidega, kus kõrvu omaosalusega kasutatakse muid maksutuluseid, sotsiaal- või tervisekindlustusega seotud rahastamist. Omaosaluse puhul eelistatakse järjest enam inimese maksevõimest ehk nii sissetulekust kui ka varast sõltuvat panust. Valdav suundumus on nn sihistatud universaalsuse suunas, mis tagaks kõikide elanike kaetuse nii institutsionaalsete kui ka koduteenustega. Enamikus OECD riikides on pikaajaline hooldus ühiselt rahastatud – mitte valdavalt omaosalusena, vaid näiteks universaalne maksutulu või sotsiaalkindlustusel põhinev või tervisekindlustusega seotud rahastamissüsteem. Riikide suund on üldiselt nõ sihistatud universaalsuse suunas, et oleksid kõik hõlmatud ja oleks kaetud nii institutsionaalsed teenused kui koduteenused, omaosalus võiks sõltuda inimese maksevõimest ehk nii sissetulekust kui varast. Muutused, mida tehakse on just selles suunas, et vähendada sõltuvust tööealiste elanike panusest.

Hoolduskoormuse vähendamise rakkerühm leidis, et kui pikaajalise hoolduse süsteemi rahastus ühtlustada riiklikul tasandil, siis on mõistlik luua ühtne hoolduskorralduse süsteem sarnaselt praeguse tervisekindlustusega. Põhjenduseks toodi, et hoolduskorralduse süsteem võimaldab paremini juhtida ja kasutada pikaajalise hoolduse ressursse, vähendada regionaalset ebavõrdsust teenuste kättesaadavusel, maandada finants- ja muid riske ning osta integreeritult tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande teenuseid. Hoolduse korraldust tuleb reformida, et luua terviklik pikaajalise hoolduse süsteem, tagada hooldusvajadusega inimestele ühtlase kättesaadavuse ja kvaliteediga integreeritud teenused ning inimesekeskne hoolduse korraldus. Pereliikmete ja lähedaste hoolduskoormuse leevendamiseks tuleb pakkuda omastehooldajatele suuremat tuge, kaasates sellesse vabatahtlikke ja kogukonda. 09.01.2018 otsustas sotsiaalkomisjon teha ettepaneku viia kollektiivse pöördumise alusel läbi olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu Riigikogu täiskogus.

06. ja 13.02.2018 jätkas komisjon olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu ettevalmistamist. Komisjon otsustas laiendada olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu eakana hakkamasaamise teemaga.

Olulise tähtsusega riikliku küsimuse „Kuidas eakana hakkama saada – hoolduskindlustuse loomine?“ arutelu toimus Riigikogu täiskogus 06.03.2018. Ettekanded tegid ja Riigikogu liikmete küsimustele vastasid Riigikogu sotsiaalkomisjoni esimees Helmen Kütt, pöördumise esindaja geriaatria dotsent Kai Saks, Sotsiaalministeeriumi sotsiaalala asekancler Rait Kuuse ja Tartu Linnavalitsuse hoolekandeteenistuse juhataja Maarika Kurrikoff. Komisjoni esimees Helmen Kütt andis ülevaate kollektiivse pöördumise menetlemisest sotsiaalkomisjonis, Sotsiaalministeeriumi sotsiaalala asekancler Rait Kuuse tegi ülevaate hoolduskoormuse rakkerühma tegevuse ja Maailmapanga analüüsi kohta, samuti Sotsiaalministeeriumi tegevustest ja plaanidest selles küsimuses ja hoolduskoormuse osas üldse. Tartu Linnavalitsuse hoolekandeteenistuse juhataja Maarika Kurrikoff andis ülevaate sellest,

millised võimalused on kohalikul omavalitsusel abivajavaid eakaid ja omastehooldajaid toetada.

Arutelul avaldati arvamust, et eakate sotsiaalne kaitse peab saama riiklikuks prioriteediks. Oluline on süsteemi raha juurde tuua. Üheks võimalikuks lahenduseks ka hoolduskindlustus. Millises vormis, on muidugi arutamise ja kokkuleppimise küsimus. Samas avaldati nii fraktsioonide poolt lõpukõnedes kui ka Riigikogu liikmete küsimuste voorus arvamust, et hoolduskindlustusega ei tohi tõsta maksukoormust, vaid see vajalik lisa (pöördujate poolt pakutud nt 1%) tuleb mahutada mõne olemasoleva maksu sisse. Osutati sellele, et tuleb üles ehitada süsteem, mis integreerib hoolekande- ja tervishoiuteenused ning erinevatest allikatest rahastamise.

Arutelust tegi ülekande Eesti Rahvusringhääling. Salvestust on võimalik vaadata [Riigikogu kodulehel](#) ja stenogrammi saab lugeda [Riigikogu kodulehel](#).

Peale olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu Riigikogu täiskogus arutas sotsiaalkomisjon pöördumist oma 12. märtsi istungil ja otsustas ettepanekuga osaliselt nõustuda. Komisjon nõustub, et tegemist on olulise küsimusega ja tänab algatajaid teema tõstatamise eest. Siiski leiab komisjon, et hoolduskindlustus ei ole ainus lahendus hoolduskoormuse vähendamiseks. Komisjon leiab, et hoolduskoormuse teemat tuleb käsitleda edaspidigi, mistõttu saadab komisjon märgukirja sotsiaalkaitseministrile ning tervise- ja tööministrile, kuna eakate hoolekannet ja tervishoidu tuleb käsitleda koos, et leida töötavaid lahendusi. Komisjon ootab tagasisidet ja ettepanekuid hiljemalt 6 kuu jooksul.

Kollektiivse pöördumise materjalidega saab tutvuda [Riigikogu kodulehel](#).

Täname Teid veel kord hoolduskindlustuse teema tõstatamise ja selles aktiivse kaasrääkimise eest. Kindlasti leidis tänu Teie algatusele teema uuesti esiletoomist ja usun siiralt, et ka lahendused leitakse koostöös Sotsiaalministeeriumi ja Riigikogu sotsiaalkomisjoniga.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Helmen Kütt

Esimees

Teadmiseks: Riigikogu juhatus

Aimi Kaldre

631 6495; aimi.kaldre@riigikogu.ee